

Кулик А.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету.
Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри теорії права та конституціоналізму
Західноукраїнського національного університету
Колесніков А. П.*

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Сучасний розвиток інформаційного суспільства характеризується активним впровадженням цифрових технологій у всі сфери суспільного життя. Однією з найбільш перспективних технологій сьогодення є штучний інтелект, який дедалі ширше використовується не лише в економіці чи сфері інформаційних технологій, а й у правовій діяльності.

Аналіз сучасних наукових досліджень свідчить про те, що штучний інтелект здатний значно підвищити ефективність юридичної діяльності. Насамперед це пов'язано з можливістю автоматизації значної кількості рутинних процесів, які традиційно виконуються юристами. Сучасні інтелектуальні системи можуть здійснювати пошук нормативно-правових актів, аналізувати судову практику, виявляти правові колізії, формувати проекти договорів та інших юридичних документів. Завдяки цьому суттєво скорочується час, необхідний для виконання професійних завдань, а також підвищується якість правового аналізу.

Одним із перспективних напрямів використання штучного інтелекту є правова аналітика. Використовуючи алгоритми машинного навчання, сучасні інформаційні системи здатні аналізувати великі масиви даних та виявляти закономірності, які можуть бути корисними під час прогнозування результатів судових спорів. Такі технології вже використовуються в багатьох країнах світу для оцінки перспектив судового розгляду справ, аналізу ризиків та підготовки рекомендацій щодо вибору правової стратегії. Хоча остаточне рішення завжди повинна приймати людина, використання інтелектуальних систем може значно підвищити обґрунтованість юридичних висновків.

Важливою перевагою застосування штучного інтелекту є також розширення доступу до правосуддя. У сучасних умовах значна частина населення не має можливості отримати якісну юридичну допомогу через фінансові чи територіальні обмеження. Використання правових чат-ботів, автоматизованих консультаційних платформ та інших цифрових сервісів дозволяє громадянам оперативно отримувати базову правову інформацію та консультації. Це сприяє підвищенню рівня правової культури населення та забезпечує більш широкий доступ до правової допомоги.

Разом із тим впровадження штучного інтелекту в юридичну сферу

супроводжується низкою серйозних викликів. Однією з найважливіших проблем є забезпечення захисту персональних даних. Для ефективного функціонування систем штучного інтелекту необхідне використання значних обсягів інформації, частина якої може містити персональні дані або іншу конфіденційну інформацію. За відсутності належних механізмів захисту існує ризик порушення права особи на приватність та незаконного використання інформації.

Не менш важливою проблемою є алгоритмічна упередженість. У науковій літературі неодноразово звертається увага на те, що результати роботи систем штучного інтелекту значною мірою залежать від якості даних, на яких вони навчаються. Якщо вихідні дані містять помилки або відображають певні соціальні упередження, система може відтворювати такі недоліки під час прийняття рішень. У сфері права це може призвести до порушення принципів рівності та справедливості, що є неприпустимим у демократичній правовій державі.

Особливу увагу необхідно приділити питанню юридичної відповідальності за рішення, прийняті із застосуванням систем штучного інтелекту. На сьогодні відсутній єдиний підхід щодо визначення суб'єкта відповідальності у випадку завдання шкоди внаслідок помилок інтелектуальних систем. Дискусійним залишається питання про те, чи повинні нести відповідальність розробники програмного забезпечення, користувачі систем або інші особи, які беруть участь у процесі їх функціонування. Вирішення цієї проблеми потребує подальшого розвитку правового регулювання та врахування міжнародного досвіду.

Важливим є питання етичних засад використання штучного інтелекту. На думку багатьох учених, навіть найсучасніші технології не здатні повністю замінити людину під час здійснення правосуддя, оскільки правозастосовна діяльність пов'язана не лише з аналізом фактів та норм права, але й із загальним врахуванням моральних аспектів конкретної ситуації. Саме тому штучний інтелект повинен розглядатися як допоміжний інструмент, а не як повноцінна альтернатива професійній діяльності суддів, адвокатів чи інших представників юридичної професії.

Суттєве значення для розвитку зазначеної сфери має формування належної нормативно-правової бази. Світова практика демонструє поступове формування спеціального законодавства, спрямованого на регулювання використання технологій штучного інтелекту. Важливим прикладом є ухвалення нормативних актів на рівні Європейського Союзу, які встановлюють вимоги до безпеки, прозорості та підзвітності систем штучного інтелекту. Для України також актуальним є питання адаптації національного законодавства до сучасних міжнародних стандартів у цій сфері.

Отже, використання штучного інтелекту відкриває широкі перспективи для модернізації юридичної діяльності, підвищення ефективності правового аналізу та розширення доступу до правової допомоги. Проте також його впровадження супроводжується низкою

правових та етичних викликів, серед яких особливого значення набувають питання захисту персональних даних, алгоритмічної упередженості, прозорості функціонування інтелектуальних систем та визначення юридичної відповідальності. Практичне значення дослідження полягає у визначенні напрямів удосконалення правового регулювання використання штучного інтелекту та формуванні умов для його безпечного і ефективного застосування у сфері юриспруденції.

Список використаних джерел:

1. Kovalchuk O., Kolesnikov A., Proskurniak I., Halunko V., Kovach Y. Implementation of innovative information technologies in judicial proceedings: organizational and legal aspect. *Amazonia Investiga*. 2024. Vol. 13, No. 76. Pp. 53–62.
2. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on artificial intelligence (AI Act).
3. White Paper on Artificial Intelligence: A European approach to excellence and trust. Brussels : European Commission, 2020.
4. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI.
5. Колесніков А. П. Legal tech в Україні в умовах глобальної диджиталізації. *Наукові записки. Серія: Право*. 2024. № 16. С. 98–102.
6. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навчальний посібник. Львів : Край, 2021.
7. Чудик Н.О. Етико-правові аспекти впровадження систем штучного інтелекту: балансування технологічного прогресу та фундаментальних прав людини в умовах цифрової трансформації суспільства. *Актуальні проблеми правознавства*. 2024. № 3. С. 42-47
8. Штучний інтелект у юриспруденції: ефективність, точність і демократизація правосуддя. *Право та державне управління*. 2024. № 4. С. 294–300.